

Folkpartiet

Förändring

LÄNSPROGRAM

**Folkpartiet Liberalerna Jämtland/Härjedalen
2006 – 2010**

Innehållsförteckning

Förändring mot en bättre framtid.....	3
Fler företag och fler jobb.....	4
En skola för kunskap.....	5
Hälsosam livsstil och vård i tid.....	9
Trygghet i vardagen – förhindra brott och skydda brottsoffer.....	14
Rädda välfärden – alla arbetar efter förmåga.....	16
Gör svarta jobb vita - det stärker tillväxten.....	17
Tillväxt kräver kommunikationer.....	18
Tolerans för människors olikheter och kultur.....	19
Liberal feminism.....	19

Förändring mot en bättre framtid

Den plats vi bor på – infödda eller inflyttade – betyder extra mycket för oss. Vi har valt att bo i en glesbygdsregion med allt det innebär.

Liberalism är frihet att bo var man vill och även ett ansvar för sitt val. Vi liberaler vill ge länet förutsättningar att utvecklas och växa. Vi tror på öppenhet, mångfald och den inneboende växtkraften hos människor. Vi vet att vårt län kan bättre. Vi vill förändra.

Vi ser arbetskraftsinvandring som en möjlighet för glesbygden och vårt län. Det finns plats och behov av fler människor som arbetar i såväl näringslivet som i offentlig sektor.

Vår politik kommer att bidra till en våg av nyföretagande och utveckling av befintliga företag som kan vända trenden av utflyttning och i stället göra vårt län attraktivt för nya människor att bo och verka i. Ett förändrat klimat för företagande och entreprenörskap ger länet möjlighet att skapa tillväxt och trygghet.

Folkpartiet vill ge människorna i vårt län mer att säga till om. Valfrihet och makt över sitt eget liv måste finnas för såväl ungdomar, föräldrar, yrkesarbetande som äldre människor. Vi vill uppmuntra till arbete och företagsamhet i hela länet. En skola som ger våra barn och unga rätt kunskap och en vård som finns tillgänglig när vi behöver den är viktiga delar av den välfärd vi värnar om. Vi vill ge alla människor möjlighet att arbeta utifrån sin egen förmåga och kunna försörja sig själva istället för att bli kvar i en passiv sjukroll eller förtidspension. Länets invånare ska känna trygghet genom närvarande poliser som tar tag i vardagsbrotten.

Vi i Folkpartiet vill ge vårt län framtidstro. Du kan hjälpa oss i arbetet för ett bättre Jämtland och Härjedalen!

Fler företag och fler jobb

Synen på arbetets värde måste bli mer positiv. Det ska löna sig bättre att arbeta och färre ska se sig tvingade att leva på bidrag. Alla är överens om att det behövs tillväxt för att klara framtidens välfärd och ge människor i

Sverige och Jämtlands län bättre livskvalitet – men det behövs mer än bara prat. Folkpartiet har en politik för tillväxt.

Förmågan och viljan att omsätta idéer till företagande – entreprenörskap – är förutsättning för att skapa företagsamhet. Det ska vara enkelt att starta och driva företag för att kunna skapa fler jobb i Jämtland/Härjedalen. De nya jobben uppstår när de små företagen har möjlighet att anställa. Det ska bli billigare och enklare att anställa och vi ska släppa fram högre lönsamhet i små och medelstora företag. Därför handlar vår politik om att förändra så att de små företagen vågar satsa på att anställa. Småföretagaren, som ofta arbetar sju dagar i veckan tio timmar om dagen utan rätt till lagstadgad semester eller A-kassa, ska ha möjlighet att driva företaget vidare även om en anställd blir sjuk. Idag fungerar den höga skatten på arbete och ett alltför tungt arbetsgivaransvar som en bromskloss och tvingar istället den svarta sektorn att växa.

Är det så här vi vill ha det?

Vi vill och kan vända utvecklingen. I vårt län ska idéer och engagemang kunna bli verklighet. Här är det framförallt de små företagen som behöver bättre förutsättningar. I Sverige är det fint att vinna på lotto. Vi vill att det ska vara finare att bli rik på företagande.

Så här vill Folkpartiet förändra:

Företagarna och de som arbetar måste bli fler.

Vårt välstånd bygger på att idéer kan bli till framgångsrika företag. Entreprenörskapet måste uppmuntras – hindren rivas.

Sänk skatten på företagande och arbete.

Arbetsgivaravgifterna i tjänstesektorn ska sänkas och hushåll få skattereduktion för att köpa hushållstjänster. För vårt län är detta en fantastisk möjlighet. Vi har stor potential för en ökad tjänstesektor, många fritidshusägare som skulle efterfråga mer tjänster om priserna vore lägre. Små företag ska ha bättre villkor än idag.

Lägre skatt för fåmansbolag underlättar för nya generationer att ta över.

Avskaffa företagens medfinansiering av sjukpenningen.

Alla ska få behålla minst hälften av en lönehöjning.

Det måste löna sig att arbeta! De flesta ska bara betala kommunalskatt, som måste bli lägre. Då får människor större frihet och kan köpa företagens produkter.

Minska krånglet

Små företag har svårt att hinna med djungeln av regler. Inför ”startpaket” för egenföretagare så att flera goda idéer kan bli verklighet.

Modernisera arbetsrätten för småföretagarens skull.

Ge företagaren möjlighet till A-kassa.

Öka tillgången på riskkapital för små företag.

Lättare att få tillgång till långsiktiga krediter med statliga garantier.
Enklare skatteregler för företag som vill investera genom att placera pengar i nya företag.

Fler småföretagare på landsbygden.

Förändrad skattelagstiftning så att det blir lättare för egna företagare att leva på en kombination av verksamheter.

Man ska kunna kvitta förluster mot vinster i olika näringar ex. vinst eller förlust från jordbruk, skogsbruk, turistverksamhet eller annan affärsrörelse.

Fler ungdomar i arbete

Unga människor ska ha möjlighet till ett självständigt liv genom jobb och bostad.

Erbjud instegsjobb, riktig lärlingsutbildning och kvalificerade praktikplatser så ökar ungdomars chans till jobb.

Gynna de lokala småföretagen vid kommunernas upphandlingar.

Små lokala företag kan gynnas om de mindre kommunala enheterna gör direkta upphandlingar. I en kommun del kan skolan och äldreboendet själva upphandla maten för att på laglig väg få billig och miljövänlig mat av lokala leverantörer.

Satsa på en infrastruktur för företagandet

Vi vill värna daglig postgång för företag och befolkningen i övrigt.

Tillgång till mobiltelefonnät, bredband och annan kommunikation ska vara självklar även i vårt län.

Vinterväghållning och vägunderhåll ska skötas så att det inte hindrar företagandet.

En skola för kunskap

Sverige har under de senaste femtio åren kunnat bygga upp en betydande välfärdsstat. Viktiga förutsättningar har varit en rad tidiga och insiktsfulla reformer på skolområdet under 1900-talet. Dessa syftade till att ge alla barn och ungdomar möjlighet att utvecklas med lika förutsättningar för delaktighet i samhällsbygget.

Idag är den obligatoriska grundskolan, med en gymnasieskola och universitet öppna för alla efter intresse och förmåga, själva basen i vårt moderna jämlika och demokratiska samhälle.

Ramarna för utbildningssystemet i Sverige tillåter oss att föra en liberal skolpolitik, som sätter individen i centrum och skapar möjligheter för människor att växa, gå vidare till nya kunskapsområden och utbildningar, forma sina egna liv och förändra sin omgivning.

Skolans del i demokratin är att utbilda kunniga och kritiskt tänkande medborgare som kan hålla den fria debatten levande. En sådan skola kräver undervisning och kunskapsförmedling av högsta kvalitet.

Hög kvalitet i undervisningen var strategin också när Sverige reste sig ur fattigdomen under det förra seklet. Den tidens medborgare såg att kunskaper kunde förändra förhållanden. Med endast kunskap i bagaget startade också många sina långa klassresor, som kom att bidra till att ge Sverige ett ökat välstånd och en bättre internationell position. Under denna tid var den självklara strategin att skolan skulle prioriteras – till nytta för enskilda och vårt land.

I dag har skolan i Sverige stora problem därför att de socialdemokratiska regeringarna inte har orkat hålla fast vid tanken på kvalitet. Under senaste årtionden har skolpolitiken förfallit. Man har missgynnat kunskaper till förmån för en missriktad jämlikhet. I en strävan att vara alla till lags har kraven sänkts. Samtidigt har skolan nedprioriterats ekonomiskt och utsatts för experiment som inte slagit väl ut. Skolpolitiken har varit feltänkt i flera decennier och detta har drabbat hundratusentals elever, både de med goda och de med mindre goda förutsättningar. Idag när den internationella konkurrensen hårdnar kan den här politiken faktiskt riskera vårt lands framtid.

Resultaten förskräcker. En av tio elever lämnar numera grundskolan utan fullgoda kunskaper och tillräcklig beredskap inför framtiden.

Under de senaste tio åren har kunskapsnivån sjunkit bland grundskolans elever i centrala ämnen som läsning, skrivning och räkning enligt Skolverkets egen utvärdering. Det tråkiga är att kunskaperna sjunker över hela linjen. Därmed bekräftas det senaste decenniets skolpolitiska ideologiska felsatsningar:

Man har nedprioriterat kunskapsmålen till förmån för synen att eleverna ska lära sig söka kunskap, med hjälp av datorer och utan lärare, vilket har lett till att svaga elever har lämnats i sticket. Alltför många av de elever som kommer in på gymnasiet hoppar av innan utbildningen är klar. Många skolor klarar inte av att hantera trakasserier och mobbning. Elever med låg studiemotivation är de största förlorarna när skolan inte lyckas erbjuda arbetsro och förmedla kunskap.

Läraryrkets status är i botten och lärarutbildningen har stora brister. Skolan har därmed förhindrat i stället för uppmuntrat till kunskapsutveckling och klassresor. Detta är den dåliga sidan av svensk skolpolitik.

Vi tycker inte att det måste vara så här!

Den pågående utvecklingen i skolan måste stoppas. Vi vill vända utvecklingen genom att öka uppmärksamheten på skolan. Folkpartiet vill prioritera upp skolan därför att vi mycket länge betraktat skola och utbildning som en av de viktigaste samhällsfrågorna.

Så här vill Folkpartiet förändra:

Satsa på de första skolåren

Det är under de första åren i skolan som eleverna ska skaffa sig baskunskaperna att läsa, skriva och räkna.

Vi vill införa en läsa-räkna-skriva-garanti för alla skolbarn.

Här läggs grunden för fortsatt kunskapsutveckling och därför ska skolans resurser prioriteras hit.

Låt eleverna gå fram i olika takt, ge möjlighet för en individualiserad undervisning. Rätten att utnyttja ett extra skolår ska ses som en möjlighet – inte ett straff.

Garanterar arbetsro i skolan – särskilt barn som har lite svårt behöver lugn för att lära sig.

Satsa på kompetens och status bland lärare under de första åren.

Elevernas kunskaper ska stämmas av mot nationella mål innan eleverna går vidare till fortsatta stadier i grundskolan.

Upprusta grundskolan

Alla elever som lämnar grundskolan ska ha kunskaper för att klara fortsatta studier.

Allra viktigast är baskunskaperna att kunna läsa, skriva och räkna.

Elever med svårigheter måste få mer kvalificerad hjälp oavsett var i grundskolan eleven befinner sig.

Därför måste lärarutbildningen åter utbilda speciallärare.

Ge skriftliga omdömen till alla elever vars föräldrar vill ha det – erfarenheten visar att det är nästan alla.

Utvärdera mera genom betyg från årskurs sex med fler steg i betygsskalan.

Fler obligatoriska nationella prov som gör det möjligt att jämföra olika skolor och kommuner vad gäller uppnådda kunskapsmål.

Höj länets utbildningsnivå

Befolkningen i Jämtlands län har låg utbildningsnivå. Den enda faktor som man kunnat konstatera påverkar barn/ungdomars studieresultat är just föräldrarnas utbildningsnivå. Vi ser detta som ett moment 22 för länet.

Vi vill därför skapa stimulerande studiemiljöer för ungdomar i den senare delen av grundskolan genom att erbjuda val till speciella natur- eller humanistiska klasser. Detta kan ske inom en kommun med specialsatsning på *en* skola dit alla får möjlighet att söka eller i större samarbeten mellan kommuner.

Reformera gymnasieskolan

I dagens gymnasieskola tvingas alla läsa för att klara inträde till högskolan vilket slår ut alla ungdomar som inte vill eller orkar läsa mer teoretiska ämnen. Fyra av tio elever når inte de uppställda målen, ett misslyckande! Behåll förkunskapskraven till gymnasiet och låt dem få variera för olika program.

Inför en internationellt gångbar högskoleförberedande studentexamen. Där ska fokus ligga på teoretiska ämnen så att dessa elever har en grund för framgångsrika studier vid högskolan. Avskaffa taktikläsandet av lokala kurser – låt teoretiska kurser väga tyngre vid rekrytering till högskolan. Uppvärdera yrkesutbildningen. Alla behöver inte bli högskolebehöriga – det är inte "fulare" med praktiska yrken.

Inrätta yrkesinriktade program som avslutas med yrkesexamen, exempelvis fordonsmekaniker, för de elever som vill börja arbeta efter gymnasiet. Dessa program ska inte kräva samma teoretiska kurser som de högskoleförberedande programmen.

Yrkesutbildningarna ska arbetas fram i nära samarbete med branschorganisationerna så att eleverna utbildas till en arbetsmarknad som är anpassad till det lokala näringslivet.

Erbjud en modern, flexibel lärlingsutbildning där skolan och arbetslivet delar utbildningsansvaret. Många branscher, exempelvis byggbranschen, efterfrågar idag en sådan för bland annat murare och snickare. Utbildningen avslutas med prov som leder till lärlingsexamen.

Det individuella programmet fungerar idag som hjälpklass för de elever som grundskolan svek. Dessa resurser bör därför successivt överföras till grundskolan. Det är feltänkt att elever som saknar tillräckliga färdigheter från grundskolan ska lära sig detta på gymnasiet. Istället ska elever som inte når upp till godkändnivån, få extra stöd och hjälp tidigt i grundskolan och inte när de är skoltrötta sjuttonåringar. Genom att stegvis överföra resurser från det individuella programmet till grundskolans tidigare år kan man nå målet att inga elever lämnar skolan utan tillräckliga färdigheter.

En gymnasieskola i länet med ”internationellt baccalaureate - IB”

Vi vill att det ska finnas en internationell IB-utbildning på gymnasienivå i Jämtlands län för att skapa förutsättningar för ambitiösa och studiemotiverade elever inom det samhällsvetenskapliga området.

Idag riktar sig främst det naturvetenskapliga programmet och teknikprogrammet till studiemotiverade gymnasieelever. Det samhällsvetenskapliga programmet har tappat mycket av sin tidigare status.

Vi vill återupprätta värdet av samhällsvetenskapliga ämnen och humaniora genom att erbjuda intresserade elever programmet ”internationellt baccalaureate – IB” som finns på flera ställen i landet, dock ej i Jämtlands, Västernorrlands eller Västerbottens län. IB-utbildningen är en treårig europeisk gymnasieutbildning som ger eleverna mycket goda förkunskaper för högre studier. För att bli antagen till en IB-utbildning krävs goda betyg från grundskolan. Det är även vanligt att IB-skolor har inträdesprov i matematik och engelska. Samtliga IB-program innehåller tre unika karaktärskurser varav den ena, ”Theory of knowledge”, tränar eleverna i att tänka och uttrycka sig på ett logiskt och vetenskapligt sätt. Den andra kursen är ”Creativity, action and service” där eleverna får balans mot de intellektuella delarna av programmet genom att gestalta kursen efter sina intresseområden inom idrott, konst eller musik. Den tredje unika kursen är ”The extended essay” som ställer krav på att eleven vetenskapligt skall genomföra en undersökning inom sin valda huvuddisciplin. IB-programmet ger eleverna behörighet att söka universitetsutbildningar i över 100 länder och finns på över 1000 skolor över hela världen. Examinationen av eleverna sker delvis inom den egna skolan men även genom att eleverna skickar sina arbeten till bedömare i Genève och Cardiff. Ett IB-program i vårt län skulle ge studiemotiverade elever den bästa tänkbara internationella utbildningen som förberedelse för högre utbildning.

Utveckla friskolorna

Skolan är, förutom affären, ofta en nyckelfaktor när det gäller att hålla en bygd levande med framtidstro. Föräldrar som vill starta daghem och skolor i glesbygd ska få en starkare ställning gentemot kommunerna. De ska ha rätt till samma stöd per elev som andra daghem och skolor i kommunen.

Mångfald genom att kunna välja mellan olika skolor betyder att fler elever går på en skola som de tror på. Ökad konkurrens kan bidra till högre kvalitet även i kommunala skolor. Därför måste kommunernas makt över fristående skolor minska.

Fristående skolor och kommunala skolor ska ges likvärdiga villkor. Idag kan kommunerna påverka om fristående skolor ska kunna etableras eller inte.

Stoppa mobbning

Barnombudsmannen räknar med att över hundra tusen barn mobbas.

Nolltolerans mot mobbning och trakasserier ska råda i skolan. När mobbning förekommer ska den som kränker andra kunna flyttas om det behövs för att den drabbade ska få sin trygghet tillbaka.

Det är viktigt att stävja skolket eftersom det bidrar till oordning, stör andra elever och kan vara en inkörsport till brottslighet.

Ge lärarna chansen

Lärarna är elevernas viktigaste resurs på väg mot kunskap och mognad. Datorer och läromedel är också viktiga, men kan inte ersätta en välutbildad pedagog och lärare. Särskilt elever med svårigheter har ett stort behov av lärarstöd.

Eleverna i dagens skola har rätt att få undervisas av behöriga lärare. Var femte vuxen som undervisar i skolorna idag saknar pedagogisk utbildning och en del elever riskerar att aldrig bli undervisade av behöriga lärare.

Höj lärarnas status. Förbättra och specialisera lärarutbildningen.

Tillsätt lektorat för koppling till forskarvärlden.

Att ställa krav – både på skolan och eleverna – är att bry sig.

Hälsosam livsstil och vård i tid.

Liberalism är allas lika värde och omtanke om individen. Därför ska vård ges till alla på lika villkor och med samma omtanke. Alla är berättigade till god vård i tid. Det är en kärnfråga i vårt moderna samhälle.

Dagens Sverige, och Jämtlands län, visar upp två ansikten: vi lever i ett land med en av världens högsta välfärd, samtidigt som vi är mer sjuka än någonsin. Detta kan tyckas motsägelsefullt och har ingen enkel förklaring.

För att ha råd att ta hand om nya sjukdomar och förebygga ohälsa måste samhället skapa beredskap och ett nytt förhållningssätt till hur ohälsa uppstår, förhindras och behandlas.

Det kräver en ny politik. Parallellt med en vård av hög kvalitet måste vi inrikta oss på att förebygga ohälsa och rehabilitera människor tillbaka till arbete och så god livskvalitet som möjligt.

Dagens svenska hälso- och sjukvård lider av flera systemfel som ett resultat av misslyckade politiska och ideologiska motiv. Patienter får vänta på insatser och operationer, ibland i månader och år, vilket tvingar dem till smärta, lidande och utanförskap i stället för snabb behandling, rehabilitering och återgång till arbete

Det är tecken på ett systemfel när man i Jämtlands läns landsting konsekvent utarmar primärvården på länets hälsocentraler utan att ta hänsyn till långa resor och dyrare vård när människor, mer än nödvändigt, tvingas söka specialistvård vid Östersunds sjukhus.

I vårt län tvingas alltför många människor träffa olika läkare vid varje besök på en hälsocentral. Det skapar otrygghet och är slöseri med resurser när patienten varje gång tvingas upprepa sin historia för ständigt nya doktorer. Alltför många når inte fram till hälsocentralen på telefon och känner sig otrygga med den dåliga tillgängligheten till den vård som ska finnas nära människorna.

Det är ett systemfel att det kan göras inskränkningar och begränsningar i vårdsystemet i form av stopplagar och motstånd mot alternativa driftsformer och vård i privat regi. Remisstväng försvårar för både patienter och personal och fördyrar vården. Allt detta känns som att det är viktigare med politiskt korrekta metoder än att bota patienter.

De politiska låsningarna inom hälso- och sjukvården måste brytas. Vi måste våga se bortom dogmatism och doktriner och sätta patienten i centrum.

Så här vill Folkpartiet förändra:

Skapa en hälsosam livsstil med eget ansvar

Satsa mer strategiskt för att öka vårdens och omsorgens slagkraft i det förebyggande arbetet. Ett samhälle som vill skapa hälsa måste bejaka detta och stödja individen att göra välgrundade val. Individen har det största ansvaret för sin egen hälsa. Politiken bör inriktas på att främja den enskildes intressen, ansvar och möjligheter att skaffa sig en hälsosam livsstil där daglig rörelse (motion) är en mycket väsentlig byggsten.

En stark primärvård ska vara ledande i arbetet för en god hälsa. Barn och ungdomars livsstilsvanor ska ha högsta prioritet, inte minst i form av ett effektivt alkohol- och drogförebyggande arbete. Den allt vanligare överviktsproblematiken hos våra unga måste uppmärksammas och åtgärder sättas in snarast.

Förebyggande insatser för personer i riskzon

Hälso- och sjukvården ska fokusera på att identifiera de personer som befinner sig i riskzonen mellan hälsa och begynnande sjukdom. Primärvården ska, i samarbete med försäkringskassa och arbetsgivare, erbjuda dessa personer insatser för en mer hälsosam livsstil. Att förebygga sjukdom är lönsamt för individen som kan vara kvar i arbetslivet och få en högre livskvalitet. För samhälle och företag kan kostnader för sjukskrivning och längre rehabilitering undvikas genom förebyggande hälsoarbete.

Ge patienten makt

Dagens patienter är bl.a. genom Internet mer informerade om sin sjukdom och olika möjligheter till behandling än tidigare. Det leder till att kraven på öppenhet kring vården och dess innehåll ökar.

Den enskilde patienten ska ha möjlighet att välja både vårdgivare, tid och metod för behandling. En viktig förutsättning är att patienten får tillräcklig information om olika alternativ och väntetider för vård. Samspelet mellan patient och vårdgivare bygger på ömsesidig respekt och förtroende. Patientens aktiva medverkan och ansvar för vård och behandling är väsentlig för ett bra resultat av vården.

Vård- och rehabiliteringsgaranti

Det finns en garanti för att alla patienter får behandling eller operation inom senast tre månader efter det att behov av vård fastslagits.

Garantin ska omfatta alla medicinskt motiverade behandlingar, alla behandlingar inom psykiatrin samt alla specifika insatser som syftar till att rehabilitera människor tillbaka till arbetslivet eller till högsta möjliga livskvalitet. Vårdgarantin skall alltså även gälla angelägna förebyggande insatser, som t.ex rökavvänjning, begynnande alkoholism och fetma. Landstinget ska på detta sätt garantera att inga längre köer uppstår. Bra vård i tid är inte dyrare – tvärtom. Alla förlorar på köer i vården. Patienter fastnar i oro, lidande och längre sjukskrivning. Behandling och rehabilitering riskerar att bli mer komplicerade och tidskrävande när sjukdomsförloppet är mer framskridet. Försäkringskassa och arbetsgivare får ett förlängt ekonomiskt ansvar för den sjukskrivne patienten som väntar i en vårdkö. Särskilt för privata småföretag kan det få allvarliga ekonomiska konsekvenser med en anställd som får vänta länge på behandling i en lång vårdkö. Vi vill få till ett ordentligt samarbete mellan försäkringskassa och landsting där medel från försäkringskassan istället för att passivt delas ut kommer att användas i vården för att snabba upp tillfriskningsprocessen, innebärande kortare sjukskrivningar. Socialdemokraternas FINSAM-förbund är inte vår modell. Vår modell riktar sig till de som efter uppsnabbad behandling kan återgå till arbetslivet.

Valfrihet

Fritt val av vårdgivare och husläkare är grundpelare i en liberal vårdpolitik. Fritt val av vårdgivare innebär att vårdsystemet uppfattar patienten som myndig och kapabel att ta ansvar för sina egna vårdbehov.

Husläkaren fångar den nära och personliga kontakten, beviset för att vården ser individen.

Patienter i Jämtlands läns landsting ska ha rätt att själva välja var i hela landet de vill få sin behandling eller operation. Man ska inte behöva vänta tre månader extra i Jämtlands län om det finns möjlighet att opereras utan väntetid någon annanstans.

På sikt bör det fria vårdvalet även gälla inom Norden och övriga EU.

Husläkaren

Ge patienten rätt att få träffa samma vårdpersonal vid varje upprepat besök i primärvården. När patienten valt en vårdgivare är det viktigt att få behålla en god kontinuitet och fortsatt förtroende i denna kontakt.

I Jämtlands läns landsting finns ofta god kontinuitet till de flesta yrkesgrupper inom vården. Möjligheten att få träffa samma läkare i primärvården är däremot begränsad, främst på grund av att landstinget inte lyckats rekrytera fast anställda läkare till vårt län.

Det behövs ett starkare och mer individinriktat engagemang för att rekrytera tillräckligt med läkare till primärvården i länet. Vårt mål är att varje patient ska ha rätt till en husläkare. Endast genom att ge de anställda rimliga villkor kan landstingen komma till rätta med det omfattande, dyra och oftast negativa stafettläkeriet.

Husläkaren, som ska vara specialist i allmänmedicin, ska ta ett större ansvar för hälso- och sjukvården än i dag och fylla sin viktiga roll i att förebygga ohälsa, minska sjukskrivningar och medverka till en effektiv användning av vårdens resurser.

Husläkaren ska arbeta i team kring patienten med hög tillgänglighet för besök och telefon samt öppen mottagning varje dag. Arbetet i team ska riktas mot distriktssköterskor, mödra- och barnvårdscentral, sjukgymnastik, psykosocial enhet och samarbete med hemsjukvården.

Svenska och internationella erfarenheter av detta arbetssätt med en husläkare på ca 2000 patienter visar på minskad dödlighet, mer nöjda patienter och lägre sjukvårdskostnader.

Vi vill ge människorna i vårt län trygghet med tillgång till nära vård på hälsocentralerna med husläkarteam. Den nära vården ska förutom specialister i allmänmedicin förstärkas av barnläkare, gynekologer, psykiatriker, geriatriker m.fl. som besöker hälsocentralerna regelbundet

alltefter de lokala behoven. Dagkirurgiska operationer och äldresjukvård med hembesök på äldreboenden ska erbjudas av husläkarteamen.

I vårt stora län behövs även möjlighet till korttidsvård i samverkan mellan kommunernas äldreomsorg och landstingets primärvård på hälsocentralerna. Vi vill se över möjligheten till vård hela dygnet på flera orter ute i länets ytterkanter. Närheten till anhöriga och minskade ambulanskostnader ger fördelar jämfört med den dyra specialistvården vid Östersunds sjukhus.

Mobil doktor

Jämtlands län med sina stora avstånd behöver några doktorer som är mobila, dvs arbetar ute på fältet, gör hembesök och besöker äldreomsorgsboenden. Många gånger är det bättre att doktorn kommer till patienten än tvärsom. Det finns ett lyckat försök i Hammerdal som vi vill kopiera över hela länet. Uppsala har en attraktiv modell som vi vill införa.

Inför en startlag – för mångfald

Ge vårdpersonal förutsättningar att utveckla sin verksamhet och bedriva hälso- och sjukvård i en mångfald av olika former. Vi vill stimulera framväxten av fler privata, kooperativa och ideella verksamhetsformer. Patienten ska få mer att säga till om genom att kunna välja vårdgivare bland fler alternativ utan att det kostar mer. Vi välkomnar därför att Hede hälsocentral ska få drivas i form av ett Gemenskapsföretag från 2006. Likaså stödjer vi de lokala initiativ till alternativa driftsformer som startats i Hammerdal och är på gång i Backe. Intraprenaderna i Åre och Krokom följer vi spant positiva.

Vi är övertygade om att patientens frihet att själv välja vårdgivare främjar utveckling av kvalitet och effektivitet i vården. Olika former att bedriva hälso- och sjukvård kan visa på nya idéer och vägar för att utveckla arbetsformer där både den landstingsdrivna vården och de privata alternativen kan lära av varandra. Dessa lärdomar kommer främst alla patienter att ha nytta av.

För att kunna möta patienters olika behov och val är det viktigt att patientavgifter och kvalitetskontroll är lika för privata vårdgivare och landstingsdriven vård.

Hälso- och sjukvården är till för patienten – inte för systemet.

Landstinget, regionen och kulturen.

Folkpartiet bejakar tankegångarna om ett regionalt beslutande organ som även kan omfatta större område än bara länet. Men vi säger nej till nuvarande experiment med ett regionalt samverkansorgan (RSO) som denna vår-höst är ”på tapeten”. Det faller på bristen på demokrati och den litenhet av frågor som det har att behandla, samt farhågorna att de staliga företagsstöden och projektstöden då är i fara. Bättre är att invänta Ansvarsutredningen och att vidhålla att det skall vara direktvalt.

Socialdemokraterna är ”regeringströtta”

I Jämtlands läns landsting har socialdemokraterna alltid styrt utifrån majoritetsposition, för närvarande tillsammans med vänsterpartiet. Det är inte bra för demokratin, då man tenderar att lyssna mindre och mindre ju längre man har makten. 2006 är det dags för maktskifte . Folkpartiet kommer med stort allvar, stor respekt och genom en grundlig dialog med länets invånare att påbörja arbetet med att omforma landstingsverksamheterna så att de sammanfaller med folkets önsknings och behov. Vi lovar inga stora skattesänkningar utan prioriterar bra vård till alla i länet. Vi kommer särskilt att se till att vårdgarantireformen genomförs, tillgängligheten stärks, vården kvalitetssäkras och att hälsocentralernas bemanning är tillfyllest.

Trygghet i vardagen – förhindra brott, skydda brottsoffer.

Statliga verksamheter med breda medborgarkontakter ska finnas lätt tillgängliga över hela landet. Det gäller sådant som polis, skattemyndigheter, försäkringskassor, häkten och tingsrätter.

Individernas trygghet och respekten för lagarna är samhällets mest fundamentala byggstenar

En fungerande rättsstat är en av liberalismens grundtankar. I en rättsstat bekämpas brott innan de hunnit äga rum, begångna brott utreds, dömda brottslingar låses in och rehabiliteras, ingen dömas på förhand eller för evigt.

I Jämtland och Härjedalen, liksom i övriga landet, är polisen en sällsynt gäst på gator och torg. Utredningshögarna växer och vardagsbrotten nedprioriteras. Åklagare och domstolar hinner inte med att åtala och döma i de fall som polisen lyckas utreda.

Vardagsbrotten drabbar enskilda människor hårt och skyddet av brottsoffer har försumrats. Förövarna av vardagsbrott övergår ofta till allvarigare brott om upptäckt och påföljd av de lindriga brotten uteblir. Bostadsinbrott och bilstölder får inte prioriteras bort – då minskar människors trygghet och tilltro till rättsstaten.

Så här vill Folkpartiet förändra:

Fler poliser i Jämtland och Härjedalen

Anställ fler poliser som gör rätt saker, polisens arbete måste koncentreras på kärnverksamheten. Låt civilanställda sköta administration.

Ge polisen rätt verktyg för att effektivt bekämpa brott, t.ex. ökad möjlighet till bevisprovokation och moderna datasystem. Samlokalisera polisen och SOS Alarm AB i länet.

Nolltolerans mot brott

Bekämpa vardagsbrotten – inför nolltolerans mot brott – också mot de ”små” vardagsbrotten som drabbar enskilda hårt.

Återför häktet till Östersund

Stoppa slöseriet med långa resor för åklagare och advokater, det behövs fler lokala häkten. Tillgängligheten till åklagare, polis och häkten på ett rimligt avstånd borgar för en helhet i rättskedjan.

Starta polisutbildning vid Mittuniversitetet

Öka utbildningstakten av poliser genom att starta en fjärde polishögskola vid Campus Östersund. Svensk polisforskning främjas av en ökad akademisering av delar av polisutbildningen. Det finns ett stort behov av att utveckla nya arbetsmetoder för förebyggande och brottsbekämpande arbete i Sverige. En juristutbildning vid Campus Östersund skulle ytterligare stärka utvecklingen inom rättsväsendet.

Öka skyddet för brottsoffer

Sätt brottsoffren i centrum med bättre stöd och skydd. Det gäller inte minst kvinnor som utsatts för sexualbrott och våld i relationer. Ge stöd till kvinnojourer och brottsofferorganisationer. En liberal utgångspunkt är att behålla fokus på brottsoffrets perspektiv i alla rättsfrågor.

Synen på brottslighet

Ingen människa föds till att bli kriminell. Vi formas som individer i ett socialt samspel med vår omgivning. Varje gång ett straff utdöms mot en av samhällets medborgare är det ett misslyckande. Det finns tyvärr inga enkla lösningar för att bekämpa brottslighet. Tydlighet mot brott måste alltid förenas med en insikt om brottslighetens sociala orsaker. I grunden krävs en aktiv politik för jämlikhet och lika förutsättningar för att ge alla individer en bra start i livet. Det förebyggande arbetet i socialtjänst och skola kan göra mycket för att unga människor aldrig ska behöva inleda en brottskarriär.

Internationell brottslighet

Människohandel, narkotika, penningtvätt, terrorism – den internationella kriminaliteten respekterar inga gränser.

Mer samarbete behövs mellan Europas poliser, åklagare, tullare och kustbevakare.

Utökad samarbete och en anpassning av EU-ländernas lagstiftning krävs för att bekämpa kriminella grupper gränsöverskridande brottslighet.

Utveckla Europol till ett europeiskt FBI mot gränsöverskridande brottslighet.

Narkotikafritt Europa

Stå fast vid kravet på ett narkotikafritt Europa. Sverige ska förstärka jobbet med upplysning, förebyggande arbete, starkare missbruksvård och narkotikafria fängelser.

Utveckla kriminalvården

Kriminalvården ska vara både skydd för övriga medborgare och vård för internerna.

Fängelser utan våld, knark, mobiltelefoner och hot mot anställda borde vara en självklarhet. Säkerheten får kosta – men satsa även på rehabilitering och utbildning. Uppvärdera och utbilda kriminalvårdarna – gör yrket attraktivt.

Det handlar om vår egen och andras trygghet – dags att ta parti för den.

Rädda välfärden – alla arbetar efter förmåga.

Det räcker inte med att fler människor har ett jobb och att fler företag har startats. Människor måste också vara på jobbet.

Av de svenskar som normalt skulle gå till jobbet varje morgon är det över en miljon som stannar hemma. De är antingen sjukskrivna, förtidspensionerade, arbetslösa eller lever på socialbidrag. Fler människor måste arbeta för att vi ska klara välfärden.

Det rekordhöga antalet sjukskrivna människor i Sverige är ett stort problem. Den höga sjukfrånvaron medför så stora kostnader att de hotar hela sjukförsäkringen i form av sänkta ersättningsnivåer.

Folkpartiet slår vakt om trygga socialförsäkringar med tillräcklig ersättning om man blir sjuk eller arbetslös en tid. Sjukförsäkringen ska bara ersätta inkomstbortfall när sjukdom medför arbetsoförmåga.

Bland det stora antalet människor som är sjukskrivna befinner sig även människor som har kvar en viss arbetsförmåga eller som har full arbetsförmåga men inget lämpligt arbete. Hittills har alldeles för få åtgärder vidtagits för att återföra dessa personer till arbete och egen försörjning. Istället har kostnaderna delvis vältrats över på arbetsgivarna.

Så vill vi inte ha det.

Sjukförsäkringen ska endast användas till det den är till för, att ge ersättning vid sjukdom som hindrar den enskilde människan att arbeta. För att

förhindra att ersättningsnivåerna måste sänkas på grund av överutnyttjande vill vi istället värna om en fullgod sjukförsäkring.

Så här vill Folkpartiet förändra:

Slå samman vård och försäkringskassa till vårdregioner

Striktare sjukdomsbegrepp och tydligare riktlinjer för sjukskrivning

Bedöm arbetsförmågan – inte oförmågan

Större krav på deltagande i vård och rehabilitering

Läkarintyg redan från fjärde dagen

Fler kontroller genom försäkringskassan

Svenskars hälsa har inte förändrats på ett sätt som förklarar en fördubbling av sjukfrånvaron under de senaste sju åren.

Gör svarta jobb vita – för välfärdens skull.

Många familjer lever under stor press med två heltidsarbetande föräldrar som skulle ha stor glädje av att kunna köpa olika tjänster som underlättade deras vardag. En ensamstående förälders behov av sådana tjänster är troligen större.

Redan idag erbjuder företag städning, hämtning av barn på dagis någon dag i veckan eller andra tjänster som kan avlasta föräldrar. Om priset kunde bli rimligare än det är idag skulle efterfrågan öka. Med hjälp av en skatte-reduktion skulle fler kunna köpa dessa tjänster och få en bättre balans i livet.

Det finns idag även en stor grupp yngre pensionärer som skulle behöva enklare hjälp i hemmen men som inte får det eftersom kommunerna koncentrerar hemtjänstens resurser till de äldre pensionärerna som har stora behov av hjälp.

Den höga svenska skatten på arbete leder till en växande svart sektor. Det är främst högavlönade privatpersoner som kan ha råd att betala hushållstjänster på den vita marknaden, som idag beräknas omfatta 150 miljoner kronor. En betydligt större del av hushållstjänster sker på den svarta marknaden, enligt Riksskatteverkets beräkningar från 1999 med en omsättning på över 3 miljarder.

Ska vi ha det så här?

Så här kan det förändras.

Inför en skattereduktion för att köpa hushållstjänster

Låt hushåll få möjlighet att köpa vita tjänster där hälften av arbetskostnaden ges i skattereduktion upp till maximalt 50 000 kronor per år och hushåll. Köparen betalar ändå mer än nettolönen och skatt kommer att betalas in för tjänster som idag i huvudsak inte finns alls eller bara finns svart. Föräldrar kan då, utan att vara höginkomsttagare, köpa sig avlastning och få mer makt över sin fritid. Yngre pensionärer kan köpa enklare hjälp till hemmet eller trädgården och därmed bo hemma längre om de så önskar. Finland, Danmark och flera andra länder visar vägen för detta och har fått en växande vit tjänstesektor med fler arbetstillfällen. Folkpartiet räknar med att detta förslag i Sverige ska kunna skapa mellan 15000 och 25 000 nya vita jobb. Dörren öppnas för bl.a. ungdomar att vara egna företagare.

Tillväxt kräver kommunikationer

I Jämtlands län är det särskilt viktigt med bra kommunikationer. Vi måste alla färdas långa sträckor för att hålla kontakten med varandra inom länets gränser. Avstånden till centra i omvärlden är långa även om vi geografiskt sett befinner oss i mitten av Sverige,.

Utveckling inom näringsliv och turism kan bara ske om vi kan använda vägar, järnvägar, flyg och Internet för snabba och smidiga kontakter.

Så här vill vi förändra

Högre väganlag

Det krävs mer pengar för att rusta upp och underhålla våra vägar.

Gör 45: an till Europaväg

Riksväg 45 ska rustas upp till en standard värd beteckningen Europaväg 45. I vårt län är 45: an en viktig vägpulsåder som möjliggör kommunikation för industri och turism.

Satsa på spårbunden trafik

Snabba järnvägsförbindelser Stockholm – Östersund – Trondheim har framtiden för sig som den mest miljövänliga typen av transport. Permanenta och utveckla Nabolåget.

Inlandsbanan har potential för både gods och personer hela året om. Ställ om från bussar på vägar till tåg på spår utefter Inlandsbanans sträckning. Skapa länk till snabba tågförbindelser söderut via Inlandsbanan och Mora.

Utveckla Länstrafiken

Länstrafiken ska finna former för utveckling – nu håller den på att avvecklas.

Bredband till hela länet

Ge statliga garantier för goda IT-kommunikationer i glesbygd.

Tolerans för människors olikheter och kultur

Vi liberaler vill se Jämtlands län präglad av öppenhet och tolerans inför nya människor, kulturer och livsåskådningar. Jämtar och Härjedalingar ska välkomna mångfald som en tillgång, något som berikar och hjälper oss i strävan att bygga ett tolerant och jämlikt län.

Detta speglar liberalismens principer om ett samhälle av fria individer med såväl rätt som möjlighet att bestämma över sina egna liv. Frihet att forma sitt eget liv innebär även respekt för andra människors integritet och frihet.

Förändring av attityder mot allt större tolerans bör ske tidigt i livet hos barn och ungdomar.

Nytt ämne i grundskolan för tolerans

Ett nytt obligatoriskt ämne ska införas i grundskolans läroplan: tolerans och livsåskådningar. Ämnet ska ersätta nuvarande religionsundervisning och ges från första årskurs. Det nya ämnet ska förmedla det demokratiska och toleranta samhällets värdegrund samt ge kunskap om olika religioner och livsåskådningar. Barn och ungdomar ska förmedlas insikt i värderingar och attityder i syfte att väcka förståelse för olikheter mellan människor.

Satsa på kultur i Jämtland och Härjedalen

Kultur har en central plats i det liberala samhället och vi vill ha ett län där många olika kulturer kan få sitt uttryck.

Inrätta kulturråd i länets kommuner för att ge kulturen en mer framträdande plats.

Fler arrangemang för ungdomar och regelbundna kulturdagar.

Musik- och kulturskolor lägger grunden för barns och ungdomars kulturella utveckling och identitet.

De offentliga medel som ges ut till stöd för kulturen ska främja en mångfald av kulturella aktiviteter och vara oberoende av politisk påverkan.

Stöd till kulturen ska även innefatta det privata näringslivet och andra externa, icke offentliga sponsorer.

Liberaler tror inte att vi kan lösa människors alla problem – vi vill skapa förutsättningar för att människor ska kunna lösa sina problem själva!

Liberal feminism.

Jämställdhet handlar om makt. Kvinnor har på de flesta av livets områden mindre makt och möjlighet att påverka sina liv än män har. Mannen är normen och kvinnan undantaget.

Liberal feminism handlar om att se de strukturer som lägger hinder i vägen för kvinnors och mäns lika villkor. Den liberala feminismen söker lösningar på problemet som utgår från den enskilda individen.

Gamla strukturer och normer gör att människor inte bedöms som individer. Kvinnor får lägre lön än sina manliga kollegor eller känner frustration över att inte ha makt över sitt eget liv. Män stängs in i mansroller och hindras att vara förälder.

I den liberala kampen för jämställdhet ska människor ha samma livschanser och möjligheter att förverkliga sina drömmar oavsett kön.

Så här vill Folkpartiet förändra.

Stimulera pappor att dela på föräldraledigheten

Öka kvinnors egenmakt i vardagen

Ge föräldrar mer makt över sin arbetstid genom en flexibel arbetstidslagstiftning. Bryt de offentliga monopolerna och underlätta för kvinnligt företagande. Inför kompetenskonton som ger människor mer makt över sin kompetens och vidareutbildning. Sänk skatten på hushållsnära tjänster.

Rättvisa löner

Höj de kvinnodominerade yrkenas status. Tillsätt en plan för att höja underbetalda kvinnogrupperns löner inom offentliga sektorn.

Jämställdhetsarbetet ska börja tidigt

Satsa på jämställdhetsarbete i förskolan och i skolan. Undervisning i genuskunskap ska ges i grundskolan. Avskaffa den obligatoriska sy- och träslöjden i högstadiet och ersätt den med jämställdhetsarbete och genuskunskap. Sy- och träslöjden kan kvarstå som alternativ till elevens val.

Bekämpa våld mot kvinnor

Ökad skydd för kvinnor som utsätts för våld. Skärpta straff för män som inte respekterar besöksförbud. Ökat stöd till kvinnojourer och organisationer som ger skydd för kvinnor. Fler och bättre behandlingsprogram inom kriminalvården för män som misshandlat kvinnor.